

Ислом Нури

Uchinchi fasl

Jamoat namozi, imomlik, Jum'a, ikki hayit, istisqo va janoza namozlarining hukmlari

Jamoat namozi

Islom dinining eng asosiy tugatish xossliklaridan biri – barcha shar'iy amallarda musulmonlarning birlik-birdamligi. Zero ajratilgan qo'l eng yomon ko'rinishlaridan bo'lib, dinimizdan qaytaradi: «**Albatta bo'ri suruvdan uzoqlashgan qo'yni eydi**», - deyiladi bir muborak hadisi sharifda.

Alloh ta'olo jamoatda o'qilgan namozni yolg'iz o'qilgan namozdan yigirma etti daraja afzal qildi. Shuningdek kattaroq jamoatning kichikroq jamoatdan afzalligi ham ma'lumdir. Jamoatning eng kam miqdori Jum'a va Hayit namozlaridan boshqasida- ikki kishidir. Jamoat safarda ham, muqimlikda ham har bir kishiga **farzi ayndir**. Bunda ilgaridan mavjud bo'lgan, jamoati ko'proq va uzoqroq masjid boshqasidan afzal bo'ladi. Musulmonlarning boshlig'i tomonidan tayinlangan imomi bor masjidda imomning iznisiz (agar imom juda kech qolgan bo'lmasa) o'zgalar imomlik qilmaydi. Namozga iqomat takbiri aytilganda nafl yoki sunnat namozi o'qilmaydi. O'qilayotgan paytda iqomat takbiri aytib qolinsa, tezroq o'qib tugatiladi.

Bir rakaatga ulgurgan kishi ham **jamoat namoziga** ulgurgan hisoblanadi. **Rakaatga** esa imom bilan birga ruku' qilgandagina ulgurgan hisoblanadi. Imom ruku'da turgan holatda kelib namozga qo'shilganda takbiri tahrima ruku' qilish uchun aytiladigan takbirning o'rniga kifoya

Ислом Нури

qiladi. Ruku'dan ko'tarilgandan so'ng namozga qo'shilsa rakaatga ulgurmagan hisoblanadi. Lekin shunda ham kutib turmasdan zudlik bilan imomga ergashishi shart. Masjidga imom bilan birga kirish sunnatdir. YUqoridagi ma'nolarga ishora qilib, Payg'ambar sollallohu alayhi va sallam shunday deganlar:

«Kimki ruku'ga ulgurib kelgan bo'lsa, bas u rakaatga ulguribdi».

Savollar:

- Jamoat namozi afzalmi yoki yolg'iz o'qilgan namoz? Necha barobar afzalligini ham aytib bering.
- Jum'a va hayit namozlaridan boshqa namozlarda jamoat eng kamida necha kishidan iborat bo'lishi kerak?
- Imom kech qolsa, namozxonlar nima qiladi?
- Nafl yoki sunnat namozi o'qiyotganingizda takbiri iqomat aytib qolinsa nima qilasiz?
- Qachon ma'mum (imomning orqasida namoz o'qiyotgan kishi) rakaatga etgan hisoblanadi?
- Takbiri tahrira ruku' uchun aytiladigan takbir o'rniga kifoya qiladimi?

Imomat hukmlari

A) Imomlikka eng haqli kishi qavm ichidagi Allohning kitobida eng mohiri (tajvidga usta, ko'p yod olgan, qiroati chiroyli...)dir. Agar bu borada teng bo'lsalar, sunnatni yaxshiroq bilguvchilari imomlik qiladi. Agar sunnatni bilishda ham teng bo'lsalar, eng avval hijrat qilganlari, hijratda ham teng bo'lsalar, yoshi kattalari, agar shunda ham teng bo'lsalar, eng birinchi islomga kirganlari imomlik qiladi.

Ислом Нури

B) Bir kishi egalik qiladigan joyda ikkinchi kishi uning ruxsatisiz hargiz imomlik qilmasin, masalan, mehmon mezbonning uyida. Tik turishga qodir kishi o'zidan ojiz kishi orqasida turib namoz o'qimaydi. Faqatgina mahalla imomi kabi rotib imom kasalligi tufayli o'tirib namoz o'qisa, ma'mumlar ham o'tirib namoz o'qiydilar.

Agar imom tahoratsiz yoki biror joyiga najosat tekkan holda namoz o'qib bersa va buni faqat namoz o'qib bo'lgandan keyingina bilsa, uning ortida namoz o'qiganlar namozni qaytadan o'qimaydilar. Tahoratsiz o'qigan holatdagina imomning o'zi namozini qaytadan o'qiydi. Qavmning aksar qismi imomni yomon ko'rsa, imom bunday qavmga imomlik qilishi makruh. Tahoratli kishi tayammum qilgan imomning ortida turib namoz o'qishi joizdir.

Savollar:

- Imomlikka eng haqli kishi kim?
- Bir imom tahoratsiz namoz o'qidi. O'qigan namozining hukmi nima bo'ladi? Ortida o'qiganlar namozining hukmi-chi?

Ma'mumlarning namozda turadigan o'rinlari

- Ma'mumlarning imom orkasida turishlari xadisga binoan sunnatdir: Jobir va Jabbor roziyallohu anxumollar « **Payg'ambar sollallohu alayhi va sallamning ikki yonlariga turib olgandagi, ikkovlarining ishlarini tutib o'qiganlarga turg'azib qo'yilgan** ».
- Ma'mum agar bir kishi bo'lsa, imomning tom tomoniga turadi. Agar siz imomning chap tomoniga turib olsa, imom birlashmasidan ushlab turilsa, o'sha tomoniga o'tkazib qo'yadi va bunda namozi buzilmaydi.
- Imom bir erkak va bir ayol bilan namoz o'qisa, erkak kishi imomning

Ислом Нури

og'iz tomonida, ayol kishi esa orkasida turib namoz o'qiydi.

- Erkaklar va ayollardan ibrat jamiyati bo'lsa, erkaklar imomning orkasida, ayollar esa erkaklarning orkalarida saf tortib turishadi.

Saflarning imomga va bir-biriga yaqin turishi afzaldir. Imom safning o'rtasida turadi. Zero hadisda shunday deyilgan:

«Imomlaringiz safning o'rtasida bo'lsin va ochiq joylarni to'ldiringlar».

Yosh bolaning safda turishi joizdir. Anas roziyallohu anhu dedilar:

«Men va bir etim Payg'ambar sollallohu alayhi va sallam orqalarida saf bo'ldik, kampir esa orqamizda turdi».

Kishining bir o'zi saf ortida turib o'qigan namozi sahih bo'lmaydi. Agar ma'mum imomni yoki uning ortidagilarni ko'rib turgan bo'lsa, saflar ulanmagan bo'lsa ham durust bo'ladi. Shuningdek ulardan birortasini ko'rmayotgan bo'lsa ham, lekin bir masjidida bo'lishgan holda takbirlarni eshitayotgan bo'lsa, takbirlarni eshitib iqtido qilish joizligi uchun joiz bo'ladi. Chunki eshitish ko'rish bilan tengdir. Ammo o'rtadan yo'l o'tgan bo'lib saflar uzilib qolgan bo'lsa iqtido qilish joiz emas.

Imomning ma'mumlardan baland joyda turib imomlik qilishi makruhdir. Lekin bu balandlik minbarning bir zinasi kabi arzimas bo'lsa, zarari yo'q. Ma'mumning baland joyda namoz o'qishi esa joizdir. Chunki Abu Hurayra roziyallohu anhu masjidning tomidan imomga iqtido qilib namoz o'qiganlar.

Savollar:

Ислом Нури

- Ma'mumlar namozda qay tarzda saf tortishlari sunnat bo'ladi?
- Ma'mum bir kishi bo'lsa, qaerda turadi?
- Saflar ortida bir o'zi turib o'qigan kishi namozining hukmi nima?

Ma'mum qachon namoz amallarini boshlaydi?

Ma'mum imomiga ergashishi farz. Imomdan o'tib ketishi harom, u bilan amallarni teng bajarishi esa makruhdir. Takbiri tahrimini imomdan oldin aytib yuborsa, imomdan keyin yana aytishi kerak bo'ladi, aks holda namozi bekor. Shuningdek imomdan oldin salom berish ham namozni bekor qiladi. Ruku', sajdaga borishda yoki undan boshini ko'tarishda oldinga o'tib ketsa, imomdan so'ng ruku' va sajda qilish uchun avvalgi holatiga qaytishi farz bo'ladi. Agar o'tib ketganini bilib turib, ataylab bu ishni qilmasa, namozi bekor bo'ladi. Uzrsiz imomdan bir rukn orqada qolib ketsa ham namozi bekor bo'ladi. Ammo uyqu, g'aflat yoki imomning shoshilishi kabi uzrlar tufayli bo'lsa, amallarni bajarib, imomga etishib oladi.

Agar uzr tufayli namozning bir rakaatiga kech qolsa, qolgan qismida imomga ergashadi va u salom berganidan keyin qolib ketgan rakaatning qazosini o'qiydi. Ma'mumlardan birortasining namozdan tezroq bo'shashini taqozo qiluvchi holat sodir bo'lsa, imom namozni engil o'qishi sunnatdir. Ma'mumlarni namozning sunnatlarini ado etishlaridan man qiladigan darajada tez o'qishi esa makruhdir.

Namozning birinchi rakaatini ikkinchisidan uzunroq o'qish sunnatdir. Ma'mumlarga mashaqqat bo'lmasa, imom masjidga kirib kelgan kishining ruku'ga qo'shilib olishini kutishi mustahabdir.

Rakaatga ulgurmagan kishi qolib ketgan rakaatlarning qazosini qachon o'qiydi?

Ислом Нури

Rakaatdan kech qolgankishi qolib ketgan rakaatlarni qazo qilish uchun imom ikkinchi salomni bergandan keyingina turadi. Jamoatdan butunlay kech qolsa, boshqa jamoat bilan o'qiydi. Boshqa jamoat qolmagan bo'lsa, namoz o'qib bo'lganlardan biror kishi turib, u bilan qo'shilib namoz o'qishi quyidagi hadisga binoan mustahabdir: Payg'ambar sollallohu alayhi va sallam masjidga namoz tugagandan keyin kirgan kishini ko'rsatib: **«Kim bu kishiga sadaqa qiladi?»**, dedilar. Ya'ni, kim unga qo'shilib namoz o'qiydi?.

Jum'a va jamoatni tark qilishda kim uzrli hisoblanadi?

Jum'a va jamoat namozlarini tark qilishda quyidagilar uzrli holat hisoblanadi:

- Kasal bo'lish.
- Mol-mulki yoki unga topshirilgan omonatning yo'qolishidan qo'rqish.
- Qattiq sovuq yoki yomg'irli kechalar bo'lganda.

Ibn Umar roziyallohu anhu dedilar: «Sovuq yoki yomg'irli kechalarda Payg'ambar sollallohu alayhi va sallamning jarchilari jar solib: **«O'z joylaringizda namoz o'qiyveringlar»**, der edi».

Masjidda hech kim bo'lmasa ham, sarimsoq yoki piyoz egan kishi masjidga kirishi makruhdur. Chunki bu holatlardan farishtalar aziyat chekadilar.

Uzrli kishilar namozi bayoni

Qiyom (tik turish) namoz ruknlaridan biridir. Kasal kishi tik turishdan ojiz bo'lsa, o'tirib, o'tirishdan ojiz bo'lsa, yonboshlab, undan ham ojiz bo'lsa, chalqanchasiga yotib, ruku' va sajdalarni imkoni boricha boshi bilan imoishora qilib namoz o'qiydi. Chunki Payg'ambar sollallohu alayhi va sallam:

Ислом Нури

«Men sizlarni biror narsaga buyursam, uni imkoningiz boricha bajaring»,- dedilar.

Musofir faqat to'rt rakaatli namozlarnigina qasr qilib o'qiydi. Agar musofir namozni to'liq o'qiydigan imomning orqasida namoz o'qisa, u ham to'liq qilib o'qiydi. Doim yashash uchun emas, balki biror yumush bilan begona yurtga borgan bo'lsa-yu, lekin u ishni qachon tugashini bilmasa yoki yomg'ir, kasallik kabi sabablar bilan yo'lga chiqolmay turgan bo'lsa, qancha turishidan qat'iy nazar qasr qilaveradi.

Foydalar:

Safarga xos bo'lgan to'rt ahkom

- Namozni qasr qilish.
- Ikki namozni birining vaqtiga jam' qilish.
- Mahsilarga uch kungacha mash tortish.
- Ramazonda og'iz ochish.

Musofirlar yoki jam' qilmasa mashaqqat chekadigan kasallar ikki kunduz namozini (peshin va asr) va ikki tun namozini (shom va xufton) ikkovining birining vaqtiga jam' qilishlari joizdir. Chunki Payg'ambar sollallohu alayhi va sallam xavf-xatar yoki safar bo'lmagan holatda ham jam' qilganlar.

Rotibasunnatlarvavitrnamozi

Rotiba sunnat namozlari o'n ikki rakaat bo'lib, ularni uyda o'qish afzaldir. Ular quyidagilar:

- Peshindan oldingi to'rt rakaat.
- Peshindan keyingi ikki rakaat.

Ислом Нури

- SHomdan keyingi ikki rakaat.
- Xuftondan keyingi ikki rakaat.
- Bomdoddan oldingi ikki rakaat.

Namozlar farzdan oldin farzdan keyin

Peshin to'rt rakaat ikki rakaat

Shom ikki rakaat

Xufton ikki rakaat

Bomdod ikki rakaat

Vitr namozining vaqti va o'qilishi

Vitr namozining vaqti xufton namozidan so'ng boshlanib bomdod namozining vaqti kirgunicha davom etadi. Kechasi turishiga ko'zi etsa tunning oxirgi qismida o'qish afzal. Vitr namozining eng kami bir rakaatdir. Afzali esa ikki rakaatdan so'ng bir rakaat bilan vitr qilishdir. Demak vitrning eng kami bir rakaat, komili esa uch rakaat ekan. Ikki salom bilan bo'lishi afzal va bir salom bilan bo'lishi esa joiz ekan.

Savollar:

- Rotiba sunnatlar necha rakaat va ular qaysilar?
- Vitr namozi qanday va qachon o'qiladi?

Namozdan qaytarilgan vaqtlar

Uchta vaqtda namoz o'qishdan qaytarilgan:

- Bomdod namozi o'qilgandan so'ng to quyosh chiqib nayza bo'yi ko'tarilguncha.

Ислом Нури

- Quyosh tikkaga kelgandan to g'arb tomonga bir oz og'maguncha.
- Asr namozidan so'ng, to quyosh botguncha.

Lekin bu vaqtlarda qolib ketgan namozlarni, sunnat namozlarini, tavofdan so'ng o'qiladigan ikki rakaat namozni yoki masjidan chiqib ketmasidan oldin iqomat aytib qolinsa jamoat namozini qaytarib o'qish va janoza namozlarini o'qish joizdir.

Savollar:

- Namoz o'qishdan qaytarilgan vaqtlarni aytib bering.
- Namoz o'qishdan qaytarilgan vaqtlarda qaysi namozlarni o'qisa bo'ladi.
- Quyoshning og'ishi degani nimani bildiradi.

Savollar:

- Suv necha qismga bo'linadi?
- Tahorat farzligining dalili nima?
- Tortib olib qo'yilgan suv bilan qilingan tahorat durust bo'ladimi?
- Tahoratni ketkazuvchi amallardan uchtasini aytib bering.
- Tayammumda nechta farz bor? Ularni aytib bering.
- Mash tortishning sharti nima?
- Mash tortiladigan oyoq kiyimi (mahsi)ning shartlarini aytib bering.
- Mash muddati qachondan boshlab hisoblanadi?
- Muqim va musofir uchun mash tortish muddati qancha?
- Namoz kimga farz bo'ladi?
- Namozning farzligini bila turib uni inkor etgan kimsaning hukmi nima bo'ladi.
- Namoz nima bilan boshlanadi va nima bilan tugaydi?

Ислом Нури

- Ruku'da nima deysiz? Sajdada-chi?
- Namozning birinchi rakaatida nimalarni o'qiysiz?
- Namozning uchinchi rakaatida nimalarni o'qiysiz?
- Namozning nechta shartlari bor va ular qaysilar?
- Go'dak qachondan boshlab namozga buyuriladi?
- Namoz uchun nimalar najosatdan pok bo'lishi kerak?
- Zuxo (choshgoh) vaqtida peshinni o'qisa bo'ladimi?
- Erkak kishi avratining chegarasi qaysi? Ayol kishining-chi?
- Qudrati etganda qiyom qilish deganining ma'nosi nima?
- Har rakaatda «Fotiha»ni o'qishning hukmi nima? Dalilini ham aytib bering.
- Tashahhud nima? Ma'nolarini aytib bering.
- Masjidga yo'l olgan kishi aytadigan duolardan ba'zilarini aytib bering.
- Namoz o'qish tartibini qisqacha aytib bering.
- Namozdagi makruh amallarni aytib bering.
- Sajdai sahv nima uchun shar'iy amallar qatoriga kiritilgan?
- Kinga jamoat namozi farz bo'ladi va eng kami necha rakaatdan iborat?
- Namozga kechikkan kishi qolib ketgan rakaatlarni qazo qilish uchun qachon turadi?
- Ma'mum namoz amallarini qachon boshlaydi? Imomdan o'tib ketishning hukmi nima?
- Imomlikka eng hakli kishi kim?
- Ma'mumlarning namozdagi o'rinlari borasidagi sunnatlarni aytib bering. Ayollarning ayol imomasi qaerda turadi?
- Jum'a va jamoatni tark qilishda kim uzrli hisoblanadi va jamoatni tark etishni muboh qiluvchi uzrlarga misol keltiring.
- Kimlar uzrli hisoblanadilar?
- Rotiba sunnatlar qancha? Ularni aytib bering.
- Namozdan qaytarilgan vaqtlarni aytib bering. Bu vaqtlarda farz

namozlarning qazosini o'qisa bo'ladimi?

Jum'a namozi

Jum'a namozining hukmi:

Jum'a namozi har bir musulmon, balog'atga etgan, o'qil, hur va er odamlarga farzdir. Jum'a farz qilinganligi uchun yana u kishining bir ism bilan nomlanuvchi binolardan birini vatan tutishi (shahar), agar shahardan foydalanishida yashasa, u bilan masjid orasidagi masofa bir farsaxdan oshmasligi lozim bo'ladi. Shahar ichkarisida yashasa, masofa etiborga olinmay, har qancha uzoq bo'lsa ham jum'a o'qishi farz bo'ladi.

Jum'a namozining shartlari

Jum'a namozining durust bo'lishi uchun quyidagilar shart qilinadi:

- Vaqt. Uning boshlanishi zuxo namozining vaqti kirganidan (ya'ni quyosh chiqib, bir nayza buyi ko'tarilguncha) peshin namozining oxirgi vaqtgacha davom etadi.
- Jum'a farz bo'lgan kishilardan kamida uch yoki undan ko'p kishilarning hozir bo'lishlari.
- Bir shahar yoki qishloqda yashovchi bo'lishlari.
- Namozdan oldin ikki xutba o'qilishi.

Xutbaning durust bo'lishi uchun: Alloh ta'ologa hamd aytish, Payg'ambarga r salavot aytish. Qur'ondan bir oyat tilovat qilish va Allohdan taqvo qilishga chaqirishni o'z ichiga olgan bo'lishi shartdir.

Jum'a xutbasining bayoni

Ислом Нури

Xutbani minbar yoki biror baland joyda turib qilish sunnatdir. Imom masjidga kirganda va minbarga chiqqanda ma'mumlarga salom beradi, so'ng azon tugagunga qadar o'tiradi. Xutbani tik turib qiladi va ikki xutba orasida o'tiradi. Xutbani qisqa qilib musulmonlar haqqiga duo qiladi.

Jum'a namozining bayoni

Jum'a namozi ikki rakaat, jahriy o'qiladigan, har rakaatda «Fotiha» surasini, so'ng biror surani zam qilib o'qiladigan namozdir. Birinchi rakaatda «Jum'a» surasini, ikkinchisida esa «Munofiqun» surasini yoki birinchisiga «A'la» va ikkinchisiga «qoshiya» surasini o'qish sunnatdir. Jum'a namozidan oldin o'qiladigan sunnat yo'q. Istagancha nafl namozi o'qish mumkin.

Jum'aning sunnatlari

Jum'a namozidan so'ng ikki yoki to'rt rakaat sunnat namozi bor. Shuningdek jum'a namoziga borishdan oldin g'usl qilish, misvak ishlatish, xushbuyliklar sepib, ozoda kiyimlar kiyish sunnatdir. Ma'mumlar jum'aga barvaqt kelishlari, xushu' va viqor bilan piyoda borishlari, imomga yaqin erdan joy olishlari, ijobat soatiga to'g'ri kelib qolish umidi borligi uchun ko'p duo qilishi ham sunnat amallaridandir. Bu ijobat soati jum'a kunining eng oxirigi soatida tahorat qilib, shom namozini kutib o'tirganda bo'lishi umidliroqdir. Jum'a kuni kunduzi ham, kechasi ham Payg'ambarga r ko'p salavot aytish lozimdir. Agar oldingi saflarda bo'sh joy ko'rmasa, odamlarning elkalarini hatlab o'tishi makruhdir. Imom xutba qilayotganda masjidga kirgan kishi engil qilib ikki rakaat namoz o'qimaguncha o'tirmaydi. Imom xutba qilib turganda gaplashish yoki tosh o'ynash (xutbadan chalg'itadigan ishlar bilan mashg'ul bo'lish) haromdir. Payg'ambar sollallohu alayhi va sallam dedilar:

Ислом Нури

«Kim toshchani ushlasa, bas u lag'v qilibdi. Kim lag'v qilgan bo'lsa, bas unga jum'a yo'qdir». Vallohu a'lam.

Savollar:

- Jum'a namozi kimga farz bo'ladi?
- Jum'a namozining durust bo'lish shartlarini aytib bering.
- Jum'adagi ikki xutbaning durust bo'lish shartlari qaysilar?
- Jum'adagi ikki xutba sifatini bayon qiling.
- Jum'a namozi necha rakaat va u jahriy o'qiladimi yoki maxfiymi?
- Jum'a kunida ma'mumlar uchun sunnat bo'lgan ba'zi amallarni ayting.
- Imom xutba qilayotganda toshcha ushlasa bo'ladimi? Dalilini ayting.

Ikki hayit namozi bobi

Ikki hayit namozining hukmi va vaqti:

Hayit namozining hukmi farzi kifoyadir. Vaqti esa quyosh chiqib, nayza bo'yi miqdorida ko'tarilgandan boshlab, to peshin namozi vaqtigacha davom etadi. Odamlar shu kun hayit ekanini peshin vaqti kirganidan so'ng bilib qolsalar hayit namozini ertasi kuni o'qiydilar.

Hayit namozi sifatining bayoni

Hayit namozi xutbadan oldin o'qiladigan ikki rakaatdan iboratdir. Birinchi rakaatda takbiri tahrimadan so'ng olti marta takbir aytiladi. Ikkinchi rakaatda esa tik turish takbiridan (takbiri qiyom) so'ng besh marta takbir aytiladi. Har takbir aytganda qo'lni ko'tariladi. Namoz jahriy o'qilib, har rakaatda «Fotiha» surasini, ketidan biror sura o'qiladi. Birinchi rakaatda «A'la» surasini, ikkinchi rakaatda «qoshiya» surasini o'qish sunnatdir.

Ислом Нури

Farzi kifoya – kifoya qiladigan kishilar bajarsalar, farzligi boshqalar zimmasidan soqit bo'ladigan farzdir.

Namozdan keyin imom ikki xutbalik xutba o'qiydi. Unda Allohdan taqvo qilish, haromdan yiroq bo'lish, zulmni tark qilish, Allohning Kitobi va Payg'ambarning r sunnatlariga qattiq amal qilishga chaqiradi. Iydul Azho-Qurbon hayitida odamlarni qurbonlik qilishga targ'ib qilib, qurbonlik hukmlarini bayon qiladi.

Hayit namozining sunnatlari va ba'zi hukmlari

Sunnatga binoan qurbon hayitining namozi barvaqt o'qiladi. Fitr hayiti namozi esa kechroq o'qiladi. SHuningdek Fitr namoziga chiqishdan oldin toq sonli xurmo eb olinadi. Qurbon hayitida esa to namoz o'qilguncha hech narsa eyilmaydi. O'zi qurbonlik qiladigan bo'lsa, qurbonlikning go'shtidan eyish uchun shunday qilinadi. Namozni shaharga yaqin bo'lgan dasht-kenglikda o'qish sunnatdir. Zarurati bo'lmasa masjidida o'qish ham makruhdir.

Imom namozgohga kelganda birinchi bo'lib hayit namozini o'qiy boshlaydi. Undan oldin ham, keyin ham u erda nafl namoz o'qimaydi.

Hayit namoziga ayollarning ham ziynatlarini ko'rsatmasdan, xushbo'y hidli narsalarni sepmasdan chiqishlari joizdir. Namozgohga bir yo'l bilan borib, boshqa yo'l bilan qaytish sunnat. Hayit kechalarida, Zul-hijja oyining birinchi o'n kunligida cheklanmagan miqdor va vaqtlarda takbir aytish mustahab. Arafa kunining bomdodidan boshlab -ehromdagilar hayit kunining peshinidan boshlab- tashriq kunlarining oxirigacha har farz namozlarining ketidan quyidagicha takbir aytadilar:

Ислом Нури

Allohu akbar,

Allohu akbar,

Allohu akbar,

La ilaha illallohu Allohu akbar,

Allohu akbar valillahil hamd.

Savollar:

- Ikki hayit namozlarining hukmi nima?
- Ikki hayit namozlaridan qay biri barvaqt o'qiladi?
- Hayit namozini qaysi joyda o'qish sunnat?
- Hayit namozidan oldin yoki keyin nafl namozi o'qiladimi?
- Hayit namozining vaqtini aytib bering.
- Bugun hayit namozi o'qilishi kerakligini peshin namozidan keyin bilib qolsa, hayit namozi qachon o'qiladi?
- Hayit namozini o'qish tartibini qisqacha aytib bering.
- Belgilanmagan va belgilangan takbirlarning hukmi nima? Ulardan har birining vaqti qachon boshlanadi?

Kusuf namozi

Bu namozlarga shariatda nima uchun buyurilgan?

Quyosh va oy Alloh ta'oloning oyatlaridan biridir. Hech qaysisi biror kimsaning o'lishi yoki tug'ilishi sababli tutilmaydi. Ular orqali Alloh ta'olo bandalarini qurquvga soladi. Darhaqiqat qachon quyosh yoki oy tutilsa, bu holat insonlarning hayotiga ta'sir o'tkazmay qo'ymaydi. SHuning uchun ham Allohning rahmatini talab qilish, U Zotning Payg'ambari rsollallohu alayhi va sallamga ergashish va buyruqlarini bajarish timsoli o'laroq bu namozlarni o'qishga shariat buyuradi.

Ислом Нури

Kusuf namozining hukmi

Kusuf namozining hukmi sunnati muakkadadir. Unga hatto ayollar ham chiqadilar. «Assolatu jamiatun» deb bu namozga odamlar chaqirilur.

Kusuf namozining vaqti va o'qilish tartibi

Uning vaqti tutilish boshlangandan boshlab bu holat nihoyasiga etguncha davom etadi.

O'qilish tartibi esa quyidagichadir: Musulmonlar bu namozni ham jamoat bo'lib, ham yakka holda ado etadilar. To'rt ruku' va to'rt sajdadan iborat bo'lgan, jahriy o'qiladigan ikki rakaatlik namoz bo'lib, birinchi rakaatda «Fotiha» surasidan so'ng biror uzun sura o'qiladi, so'ng uzoq ruku' qilinadi. Keyin boshini ko'tarib tik turadi va yana «Fotiha» surasi, ketidan esa birinchi rakaatda o'qiganidan qisqarok bo'lgan yana bir uzunroq sura o'qiladi. So'ng yana uzoq ruku' qiladi. Bu ruku' avvalgisidan qisqaroq bo'ladi. So'ng «Sami'allohu liman hamidah, Robbana lakal hamd» deb tik turadi. Tik turishi ham uzoq bo'ladi. So'ng ikki marta sajda qiladi. Sajdalarni ham, ular orasida o'tirishni ham uzun qiladi. Ikkinchi rakaatni ham xuddi birinchi rakaat kabi o'qiydi, lekin qiroati, ruku'lar va sajdalari birinchi rakaatdan qisqarok bo'ladi. So'ng tashahhudga o'tirib salom beradi.

Savollar:

- Nima uchun shariat kusuf namozini o'qishga buyurgan va uning hukmi nima?
- Bu namozning vaqtini va o'qilish tartibini aytib bering.

Istisqo namozi

Ислом Нури

Suv – Alloh ta’olo ato etadigan behisob ne’matlar ichidagi buyuk ne’matlardan bo’lib, insonlar, hayvonlar va nabototlar hayotini ta’minlab turuvchi bir unsurdir.

Istisqo namozi qachon o’qiladi?

Qurg’oqchilik cho’zilib, yog’ingarchilik kamayib ketganda istisqo namozi o’qiladi.

Istisqo namozining hukmi va o’qilish tartibi

Bu namozni o’qish ham muakkada sunnatlardandir. Tartibi esa hayit namozi kabi imom qiroatni jahriy qilib ikki rakaat o’qiydi. So’ngra ketidan bitta xutba qilib, xutbada Allohga ko’p duo-tazarru’ qiladi, mag’firat so’raladigan oyatlarni ko’proq o’qib, ikki qo’lini ko’tarib shunday deydi:

«Ey Alloh, bizlarga bu shiddatli holatdan najot beruvchi, mashaqqatsiz hosil bo’ladigan, engil, ko’p, foydasi barchaga etadigan-barchani qamrab oluvchi, manfaat keltiruvchi, zarar etkazmaydigan, kech bo’lmagan, tez yog’uvchi mo’l-ko’l yomg’ir yog’dirgin. Ey Alloh, bandalaringni, chorvalaringni sug’orgin, rahmatingni sochgin, bu o’lik diyoringni O’zing tiriltirgin, Ey Alloh bizga yomg’ir yog’dirgin va bizlarni duogo’ylardan qilgin».

Savollar:

- Istisqo namozi qachon o’qiladi va uning hukmi nima?
- Uning o’qilish tartibini aytib bering va xutbasida aytiladigan duoning ba’zilarini bayon qiling.

Janoza namozi

Ислом Нури

Vafot etgan kishini yuvish, kafanlash, unga namoz o'qish va dafn qilish farzi kifoyadir. Bu amallarni ayrim musulmonlar bajarsalar, boshqalardan gunoh soqit bo'ladi. Hech kim bajarmasa, barchalari gunohkor bo'ladilar.

Janoza namozining tartibi

Janoza namozida mayyit erkak bo'lsa, imom uning ko'kragi to'g'risida turadi. Ayol bo'lsa, tanasining o'rtasida turadi va to'rt takbirli namozni tik turgan holda ado etadi. Birinchi takbirdan so'ng «Fotiha» suraisini o'qiydi, ikkinchisidan so'ng Payg'ambarga r salavot aytadi, uchinchisidan so'ng mayyitning haqqiga duo qiladi, to'rtinchisidan so'ng bir oz vaqt o'tkazib o'ng tomonga bir marta salom beradi.

Bu namozning sunnatlari

Janoza bilan yurganda mayuslik bilan Oxirat haqida tafakkur qilib borish sunnatdir. Shuningdek janozani tezlatish ham sunnat. Yayov yurganlar janozaning oldida, ulov minganlar esa orqada yuradilar.

Harom qilingan amallari

Qabrlar ustiga bino qurish, ustiga o'tirish va qabrga ko'milgan kishiga nisbatan behurmatlikni anglatuvchi har qanday amal hamda qabrni masjid qilib olish yoki ular oldida namoz o'qish barchasi haromdir.

Savollar:

- Mayyitni kafanlash va janozasini o'qishning hukmi nima?
- Janoza namozining o'qilish tartibini aytib bering.
- Janozaning ba'zi sunnatlarini aytib bering.
- Qabr ustiga bino qurishning hukmi nima? Uning oldida namoz o'qish

Ислом Нури

joizmi?

To'rtinchi fasl

Zakot, ro'za va haj

Zakot

- Zakotning hukmi: Zakot Islom dini farzlari va ruknlaridan biridir.
- Zakot odoblaridan: Zakotni chin qalbdan, rozi bo'lib, nafsi xotirjam holda chiqarish zakot odoblaridandir.
- Zakot vojib bo'lishining shartlari beshtadir:
 - Islom.
 - Hur bo'lish.
 - Nisobga ega bo'lish.
 - Egasi uni to'liq qo'lga kiritgan bo'lishi.
 - To'liq bir hijriy yil o'tishi.

Zakot chiqarish farz bo'lgan mol-mulklar

Quyidagi mol-mulklardan zakot chiqarish farzdir:

- Tuya, mol, qo'y kabi chorva mollari.
- Don-dun, meva-chevalar kabi qishloq xo'jalik mahsulotlari.
- Tilla va kumush.
- Tijorat uchun mo'ljallangan mollar.

Chorva mollari: Tuya, mol, qo'ylarning zakoti

Zakot «Saima»- ya'ni yilning katta qismida adirlarda boqiladigan chorva

Ислом Нури

mollardan chiqariladi. Em-hashak sotib olinadigan yoki o'rib-terib yig'ib kelib boqiladigan chorvalardan zakot berilmaydi.

- Tuya zakotining nisobi-beshta tuya.
- Mol zakotining nisobi-o'ttizta mol.
- Qo'y zakotining nisobi-qirqta qo'y.

Savollar:

- Zakotning hukmi nima?
- Zakotning nechta sharti bor? Ularni aytib bering.
- Zakot chiqarilishi farz bo'lgan mol-mulklarni aytib bering.
- Chorva mollari qaysilar.
- «Saima»ning ma'nosi nima?
- Mol qanchaga etsa nisobga etgan bo'ladi?

«Saima» chorva mollarining zakoti

Qo'ymiqdorizakotidangacha401201ta qo'y1212002ta qo'y2013ta qo'yUndan ko'piga har 100 boshga 1ta qo'y.Echki, nuqsonlik, homilador va eyish uchun boqilayotgan hayvonlardan zakotga olinmagani kabi kishi molining eng yomoni yoki eng yaxshisi ham olinmaydi.

Tuyamiqdorizakotidangacha591ta qo'y10142ta qo'y15193ta qo'y20244ta qo'y2535Binti muxoz3645Binti labun4660Huqqa6175Jaza'a76902 binti labun911202 huqqa1213 binti labunUndan ko'piga har 40 binti labundan va har 50dan 1 huqqa.

Mol

miqdori

dan

zakoti

gacha

Ислом Нури

30	39	Bir yoshlik buzoq
40	59	Ikki yoshlik buzoq
60		2 bir yoshlik buzoq

Undan ko'piga har 30dan 1ta bir yoshlik va har 40dan 1ta ikki yoshlik buzoq.

Binti muxoz - bir yoshli urg'ochi tuya. Uning bunday deb nomlanishiga sabab uning onasi bo'g'oz bo'ladi.

Binti labun- ikki yoshli urg'ochi tuya. Uning bunday deb nomlanishiga sabab uning onasi sut beradigan (sog'in) bo'ladi.

Huqqa- uch yoshli urg'ochi tuya. Bunday deb nomlanishining sababi u minishga yaraydigan tuyadir.

Jaza'a- to'rt yoshli urg'ochi tuya.

Don-dun va mevalar zakoti

Don mahsulotlarining barchasidan ular (quvt-oziq) bo'lmasa ham, zakot chiqarish farzdir. Shuningdek (kayl qilinadigan-o'lchanadigan) va g'amlab olib qo'yiladigan barcha sabzavot va mevalardan ham zakot chiqarish shart. Buning uchun zakot chiqariladigan maxsulotda ikki shart mavjud bo'lishi kerak:

- Mahsulot miqdorining nisobga etishi. Nisob esa besh vasaqdir. Vasaq oltmish so' nabaviyga teng bo'lib, ja'mi 612 kg ni tashkil etadi.
- Zakot chiqarish vojib bo'lgan vaqtda nisobga to'liq egalik qilish. Bu vaqt esa don mahsulotlari, meva va sabzavotlarning pishib etilishi bilan belgilanadi. (Laqqot) Kasb qilgan, hadya etilgan mahsulotlarda

Ислом Нури

zakot bo'lmaydi.

Yomg'ir suvlari bilan sug'oriladigan lalmi erlarda etishtirilgan hosillarning o'ndan bir qismi zakot qilib olinadi. Sun'iy ravishda, mehnat bilan sug'oriladigan erlardan chiqqan hosildan esa yigirmadan biri zakot qilib beriladi.

Savollar:

- Vasaq nima? Don-dun va mevalarning nisobi qancha?
- Don va mevalarda zakot vojib bo'lishi uchun nimalar shart qilinadi?
- Quyidagilardan qancha zakot chiqarilishini aytib bering:
 - Mehnatsiz sug'oriladigan hosillar.
 - Sun'iy ravishda sug'oriladigan hosillar.
 - Sun'iy va boshqa uslub bilan sug'oriladigan mahsulotlar.

Tilla va kumushning zakoti

Tillaning nisobi yigirma misqol bo'lib, 85 gr ga to'g'ri keladi. Kumushning nisobi esa 200 dirham bo'lib, 595 gr ga to'g'ri keladi. Shu miqdorlarga etganda qirqdan biri (1/40) ya'ni, 2,5% ni zakot qilib chiqariladi. Nisobni to'ldirish uchun biri ikkinchisiga qo'shib hisoblanadi.

Ayollarning odat bo'lgan tilla va kumush ziynatlarni taqishlari mubohdir. Erkaklar esa kumush uzuk taqishlari yoki zarurat tug'ilganda tilladan yoki kumushdan yasalgan tish yoki biror a'zodan foydalanishlari mumkin.

Savollar:

- Tilla va kumush nisobini aytib bering.

Ислом Нури

- Tilla va kumushdan qancha zakot chiqariladi?

Sotib tijorat qilish uchun mo'ljallangan

mollarning zakoti

Qiymati nisobga etadigan biror tijorat moliga hijriy bir yildan buyon egalik qilayotgan bo'lsa, uning qiymatini pulga chaqib tilla va kumushdan zakot chiqarilgani kabi 2,5% ni (1/40) zakot qilib beradi. Ijaraga berish orqali pul topishda ishlatiladigan ko'chmas mulk, hayvonlar, avtomashinalar kabi mulklardan zakot berilmaydi. Lekin bulardan tushganidan yig'ilgan pullar nisobga etib ortsa va bunga bir yil to'lsa, undan zakot beriladi.

Savollar:

- Uruz nima?
- Tijorat uchun mo'ljallangan mollar qiymati qachon pulga chaqiladi?
- Tijorat uchun mo'ljallangan mollardan berilishi farz bo'lgan zakotning miqdorini aytib bering.
- Ko'chmas mulk va shu kabi ijaraga berish uchun hozirlangan boshqa mollardan zakot beriladimi? Javobingizni tushuntirib bering.

Fitr zakoti

Ro'zadorning ro'za davomida yo'l qo'ygan lag'v va bekorchi so'zlar kabi xato-kamchiliklarini ketkazib poklovchi, shuningdek musulmonlar shod-xurramliklar izhor qiladigan kunda kambag'al va muhtojlarning ehtiyojlarini qoplab turish va tilanchilikdan saqlanib turishlarini ta'minlash uchun Alloh ta'olo fitr zakotini chiqarishga buyurgan.

Fitr zakotining hukmi

Ислом Нури

Hayit kunidagi zaruriy ehtiyojlardan tashqari o'zining va qo'li ostidagilarning eguligidan ortiqcha bir so' miqdorida taomga ega bo'lgan har bir musulmonga zakoti fitrni chiqarish farz bo'ladi.

Fitir zakotining miqdori

Xurmo, bug'doy, mayiz, sholi, pishloq kabi mahsulotlardan bir so' miqdorida chiqariladi. Mazkur turdagi mahsulotlar yo'q bo'lsa, o'z yurtida egulik hisoblangan boshqa taom turlaridan chiqarishi mumkin.

Fitir zakotini chiqarish vaqti:

Ramazon oyining oxirigi kuni quyosh botishi bilan farz bo'ladi. Hayit kuni namozdan oldin chiqarish esa afzaldir. Hayitdan bir-ikki kun ilgari berish ham joiz. Hayit kundan kechiktirish mumkin emas.

Savollar:

- Nima uchun fitir zakotini chiqarishga buyurilgan va u kimlarga farz bo'ladi?
- Fitir zakotining miqdori qancha?
- Fitir zakoti nimalardan chiqarilishini aytib bering.
- Fitir zakoti farz bo'lgan vaqt qachon? U qachon chiqariladi?

Zakot chiqarish

«**Albatta amallar niyatlar bilan e'tiborga olinadi**» hadisiga binoan mol nisobga etganiga bir yil to'lishi bilan yoki hosil yiqqanda va meva terilganda zakotni kechiktirmay darhol chiqarmoq farz. Chunki Alloh ta'olo Quroni Karimda shunday degan:

«O'rim-terim kunida (bechora miskinlarga) haqlarini beringlar».

Zakot chiqarish farz bo'lgan paytida haqdorlarni topish uchun ketadigan vaqtdan ko'p kechiktirish joiz emas.

Allohning yordami bilan tugadi.
